

ГРОМАДСЬКА ДУМКА

газета політична, економічна і літературна

Умови передплати. З приставкою і пересилкою: на рік 4 карб., на 1/2 року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 міс. 50 коп. За кордон: На рік 9 карб., на пів року 4 карб. 50 коп. За зміну адреси 30 коп.

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу Редакції може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодячі, переходять у редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу аннулюються.

Умови друкування оповісток: За рядок попереднього тексту, або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок після тексту за перший раз 20 коп за другим 10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Рік перший.

Телефон № 1458.

Передплату приймають: 1) у Києві, в конторі редакції „Громадської Думки“ (Михайлівська ул., ч. 10 (що-дня з 10 до 5 години дня), 2) в книгарні журналу „Кіевская Старина“ (Безаківська ул., ч. 14). Передплачувати можна тільки з 1 го дня кожного місяця

Приймається передплата НА ДРУГЕ ПІВРІЧЧА на політичну, економічну і літературну газету

„ГРОМАДСЬКА ДУМКА“

і на літературно-науковий місячник „НОВА ГРОМАДА“.

Ціна з пересилкою до кінця року: НА ГАЗЕТУ 2 карбованці, НА МІСЯЧНИК 3 карбованці.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Михайлівська ул., ч. 10. Телефон № 1458

Передплачувати і купувати на роздріб ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ і НОВУ ГРОМАДУ, окрім контори (Михайлівська, 10), можна ще по сім місяцях:

- У Києві, в книгарні „Кіевской Старини“, Безаківська ул., ч. 14.
- У Лубнях у Миколи Кохановського.
- У Ніжині в книгарні п-ді Чекарьової.
- В Одесі у Олександра Коровиченка, Ніжинська ул., ч. 52, пом. 23.
- У Львові (Галичина) в книгарні Наукового товариства ім. Шевченка, ул. Театральна, ч. 1.

В ОДЕСІ

Київ, 21-го липня, 1906 року.

Вороги Уряд (правительство) **дбають**, наш ніколи гаразд не знав, що власне діється в державі, які сили панують і оскільки ці сили дужі. Він завжди покладався на „донесення“ своїх агентів, або на власний світ розум, на безпосереднє власне враження. А чого варті і ті „донесення“, і розум бюрократії, — кожне тепер вже знає з щоденного досвіду.

От хоч би взяти визвольничий рух. Роль бюрократії в йому нагадує чоловіка з зав'язаними очима, що шукає дверей. Не бачучи нічого навколо, він поступає навмання, керуючись тим, що намагає руками, або тим, що скажуть йому зрячі „співробітники“. „Бережись! вогонь!“ — гукають вони, і сліпа бюрократія прожогом кидатися убік та... натикається на стіну. Помадавши вікно, вона вважає його за двері і лізе, не гадаючи про наслідки, що можуть бути від цього кроку. Цю розмову ми ведемо ось до чого: що власне спонукало бюрократію розпустити Думу? Кажуть, що ніби то відозва Думи до народу про земельну справу. Невже ж вона? Ні, не вона се зробила, бо вона зовсім не страшна, а щось інше.

Як в Думі обміркувалася справа з відозвою, то послів було лише 273, себ-то трохи більше половини всієї Думи. З усіх присутніх, як відомо, голосувало тільки 177 чоловік, а 101 відмовились; нарешті подали голос за відозву до народу 124 чоловік, а проти 53. Далі посли ставилися до цієї справи ще холодніше. Питання про друкування цього поклику в „Правительствен. Вѣстн.“ та про переказ його на інші мови народні не могло бути роз'язане, бо не було законного складу Думи: посли або пересоходились, або зріклись голосувати.

Оця статистика й зробила своє діло. „124 голоси за проект!“ — радісно подумала сліпа бюрократія. Се ж четверта частина цілої Думи! Тільки четверта. А другі ж як? 53 голосували против поклику, 101 посол зріклись голосувати, решта зовсім не цікавиться справою, бо не прийшли навіть до Думи, — се все свідчить, що народ не хоче, ба, мабуть вороже стає до замірів Думи... А коли так, то й розігнати її можна!...

І Думу розігнано. Не так було тоді, коли Дума виступала хоч і гостріше против уряду, але одностайно: „Вогонь!“ — гукали урядові, — бережись, бо там стоїть увесь народ! І бюрократія

приймається передплата, оповістки і продається на роздріб газета „Громадська Думка“ та місячник „Нова Громада“ у Олександра Коровиченка Ніжинська вул., № 52, кв. 23.

береглась. Могло б статися, що коли б Дума і на цей раз виступила одностайно, то її не розпустили б.

Уряд рахується не з дійсними силами й почуваннями народа, а з поверховними ознаками, з безпосередніми враженнями. І от, спираючись на свої близькокі пересвідчення, уряд намагається тепер провадити в життя свою політику, якою перейняті „істинно-русские люди“. Він лехковірно запевняє себе, що ці люди складають головну силу народа, що справлений народ не той, що обрав негодних йому послів, а той, що робить програми. Та ж подуда на очах у уряду не дає йому змоги розпізнати дійсність, що напевне дасть щиро відповіді на всі заходи реакції.

А реакція тим часом простує. Телеграфні звістки та дописи свідчать, що темні сили заврушилися, почувши, що їх захистить бюрократія. Дуже яскравий приклад цього дає діяльність „спілки російського народу“ в Києві. Рада цієї спілки складала цілий програм анти-революційного руху (Див. ч. 165 „Гром. Думки“: „Наказ“). В йому з подробицями обговорено план роботи чорносотенної армії. В печерському, наприклад, участку сі „дружинники“ повинні „холодним і огнестрільним (!) оруж'єм“ розгнати революційні натовпи. В дворцовому, наприклад, вони тільки обороняться (повинні не пускати революціонерів на Хрещатик і одгопити їх на Печерськ?), а як що стане скрутно, викликають резерви з либедського участку. Найголівніший резерв після цього наказу має бути в старокиївському участку, звідки „спілка російського народу“ буде висилати охорону, коли вимагатиме поліція (!)“. Теж — луганівський учасок Найбільші права, як свідчить „наказ“, дано бульварному участку: в йому чорна сотня має право „робити труси в університеті, клініках, будинках ботанічного саду, арештовувати всіх в районі політехнікума і задержувати, поки не буде наказу“.

Не приходиться багато говорити про цей „наказ“, виданий за підписом голови спілки, який під час розрухів сидітиме в думі і буде одержувати що-чверть години звістки про хід бійки: — „наказ“ сам за себе говорить... Справа вся — як на долоні. Ми навіть знаємо сили чорних сотень: в печерському участку їх 1577 чоловік, в дворцовому — 2575, в старокиївському — 3872, бульварному — 1365, плосьькому — 1282 і луганівському — (найбільше) 5672 чоловік. Разом маємо 16343 чолов.

Темні сили дбають. То ж дбаймо й ми, але не тими способами, які показано в „наказі“ чорносотенних привідців!

Світла треба влити в сі темні голови, справжнє розуміння річей і фактів, треба збудити моральне почуття. Треба скористувати з цієї чорносотенної статистики: де вона пакає найбільше чорносотенців, там найбільше мусять працювати інтелігентні сили, там повинні відбуватись читання, реферати мітинги.

Коло цього діла повинні стати товариство „Просвіта“.

Даремні заходи, марні надії. Під той час, як пан Століпін силкується прихилити на бік уряду громадянство російське й європейське своїми обіцянками поновити державний устрій та поробити що-найкращі реформи — під цей самий час пани начальники країв, начальники губерній, градоначальники та усякі інші начальники арештовують людей, закривають газети, забороняють зібрання й т. н., — і цими вчинками досить яскраво доводять, які саме „реформи“ має на меті прем'єр-міністр, та до чого йде він, „поновлюючи“ державний лад.

Та не з одних вчинків дрібного начальства видими стають заміри нового голови міністрів. Нові зуби що-раз ясніше виглядають з-під овечої шкіри. Отсе недалеко в німецькій газеті „Local Anzeiger“ надруковано звістку про те, що в Петербурзі думають закласти такий урядовий комітет, що завідуватиме новими виборами та шильоватиме на них побіди прихильників уряду. Століпін ніби то сказав: „маємо надію, що в столиці та провінції ми знайдемо досить патріотів, щиро-русских людей; ці охоронці ладу, поперед усього (?), увійдуть тепер у склад народнього представництва (стануть членами Державної Думи)“.

Так висловлюється прем'єр-міністр, що лагодиться „поновляти лад та провадити реформи“. Тепер вже всі бачитимуть, до чого він прямує, всі знатимуть, про що він марить.

Прямує прем'єр-міністр до того, щоб розсичити на виборах шлях до Думи всім „істинно-русским“ людям, поперед ніби-то надляканим (Хто їх налякав? Коли? Чим?). Марить президент кабінету міністрів про те, що таким чином Дума стане покірною рабом уряду.

Відомо, що до того ж прямував і того ж сподівався од „мужицької“ Думи й граф Вітте. Він, правда, не закладав ніякого „центрального комітету до керування виборами“ і не висловлювався в голос про поміч „істинно-русских“ людей, — але, про те, вжив всіх заходів, щоб справдилися його надії на Думу-рабу, Думу-прислужницю уряду.

Та даремні були заходи графа, марні були його надії: перша Дума не схотіла служити урядові, — перша Дума виїшла, як її називають, „революційною“.

Так само не схоче служити урядові й буде революційною й друга Дума: народ за кілька місяців виріє, немов за десяток літ, і, не давши „істинно-русским“ людям та иншим прибічникам уряду обдурити себе на перших виборах, — тим паче не дасть їм обдурити себе тепер, і запевно не вибере Думи, ворожої до себе.

І що б не робив п. Століпін, щоб сталося по його, про що б він не марив — даремні всі заходи до цього, марні надії...

Про сільську кооперацію.

(Далі*).

Сільсько-господарські Товариства.

Нашому сільському господарству, занедбаному так, як ніде на світі, в великій послугі стають так звані Сільсько-господарські Товариства. Як звичайно, ця справа теж прийшла до нас з Західної Європи, як і мало не все, що тільки може кращим зробити людське життя. Найкращий зразок для нас — Германія (Німеччина) та Австрія, де всяких сільсько-господарських спілок (союзів) цілі тисячі водяться. І це там повелося усього яких небудь двадцять п'ять літ, з того часу, як сільському господарству в Європі крутенько доводиться почало. Сільсько-господарські товариства допомогли дрібним хазяям на рівні ноги стати, і зараз таких товариств в одній Німеччині по шістори тисячі що-года постає, і принаймні десята частина усіх хазяїв німецьких до тих товариств поприставала. А в Бельгії, яка уся завбільшки така буде, як половина Київської губернії, товариств таких аж 3000 єсть. Починають їх заводити і у нас, і коли 8 год назад було їх у нас тільки 30, то вже через 4 гди потім бачимо їх більш як 500, і єсть уже такі губернії, де їх по кілька десятків засновано. Чимало єсть їх, і велику користь вони дають людям, от хоч би і у нас в Полтавщині.

Для чого ж ті сільсько-господарські товариства?

Вже сам назвишко цих товариств покаже, для чого їх заводяться. Попереду всього вони мають по ставати людям хліборобські машини, знаряддя та насіння, а для цього багато сільських господарських товариств позаводило свої склади, де оборот буває на десятки тисяч рублів що-года. Окрім складів, ці товариства заводять ще й кредитні та потребителські товариства, ремісничі школи, закликають в ті школи гарних майстрів, щоб учили всьичній селян; дають позички на машини, заводять імбари для пашні, щоб продавати її гуртом або придержувати на випадок неврожаю. Далі того, щоб люди звикали до кращого обробітку землі, заводять „опітні (зразкові) поля“ або сади, де виховують найауччі сорти хліба, трави та дерева; роздають добріє насіння; потім, щоб живитина стала краща, держать заводських жеребців та бугаїв; нарешті, не малу вагу мають і сільсько-хазяйські вистави, на яких усякий господар, — чи пан, чи селянин, — виставляє свою скотину, птицю, хазяйські вироби, садівницю, городину, зерно, — усе, що тільки єсть у нього в хазяйстві; кожен приходить на ту виставу, оглядає усе, що там єсть, бачить, що у людей єсть кращого, та й йому закорчить щось кращеньке собі завести: чи иншу породу скотини, овець, чи кращі сорти груш або яблук, або ще чого; хазяїць вваде в око краща порода гусей чи курей або в городини що небудь. А коли вистава скінчиться, то судді ще призначають хазяям за найлуччі виставлені речі надгороди: золоті та срібні медалі та „похвальні листи“...

Такі сільсько-господарські товариства звичайно одному селу завести у себе не сила. Добре було б, коли б тим часом хоч у кожному повітовому місті вони проявилися, а звідти по волостях поширилися, — тоб-то, щоб одна або дві волості до такого сільсько-господарського товариства пристали.

Щоб засновати сільсько-господарське товариство, за дозволом треба удаватися до губернатора, коли товариство не виходитиме за межі одної губернії.

Нормальний устав для таких товариств затверджено ще року 1898 міністром хліборобства, і достати його можна у Києві, в Губерській Земській Управі.

(Кінець буде).

* Див. „Гр. Думку“ № 113.

3 польських газет.

З приводу останніх узброєних нападів на поїзди, газета „Z Dnia Na Dzień“ у вступній статі, під заголовком „Наслідки військового стану“, пише:

„Які приголомшуючі, неймовірні звістки ми тепер одержуємо! За два останні дні (14 і 15 липня) відділи революціонерів з червоними прапорами задержали три поїзди, захватили досить великі гроші, при чому під час одного нападу відбулась невелика битва, в якій, окрім салдатів і революціонерів, убито двох генералів. Навіть у ваші часи, коли нерви вже притупились од кривавих випадків, усі незвичайно дивуються. Як подумаєш, що експропріційні напади на поїзди відбуваються під час незвичайно суворого утиску, що тріває вже два роки та даремне намагається „завести лад“, усе це ще більш здається гіршим навіть для людей, що цілком спокійно оцінюють становище.“

Далі газета каже, що військовий стан найбільше почувать люди, які стоять далеко од революції і займаються виключно своїми власними справами. „Приходять звістки, — пише газета, — що в Польщі мають завести стан облоги (осадное положеніє). Важно зрозуміти одначе, оскільки од цієї переміни покращає становище, навіть з погляду бюрократії. Весь тягар нового стану ляже на плечі тої верстви людної, що для уряду є найменше небезпечна і ніколи небезпечною не буде. Але спосіб доводити людей до розуму напевне допоможе революційній агітації серед верств, які досі або були проти революції, або були до неї байдужі. Знов для цих людей, що з фанатичною завзятістю ідуть на певну смерть і мало цінять власне життя, є цілком однаково, чи вони згинуть під час військового стану, чи під час облоги, чи їх повишають на кілька годин пізніше, чи раніше. Навпаки, це не однаково для тих, яких повишають „через помилку“, себ-то таких, що найменше для властей небезпечні, а будуть гинути безвинно“.

Газета висловлює думку, що спокій настав би згодом, як би скасовано всюди військовий стан. „Але, — пише редакція, — власне тому, що ся думка є така проста і ясна, її не визнають там, де вже забули думати просто і ясно“.

Відіт послів до Державної Думи,

яких вибрано було на міжпарламентську конференцію у Лондоні.

З початку минулого червня голова Державної Думи одержав від британської групи міжпарламентської спілки запрошення на міжпарламентську конференцію, яка мала відкритися у Лондоні 10 липня цього року. Потім 326 депутатів англійського парламенту в своїм привітанню Державної Думи висловили бажання бачити на міжпарламентській конференції представників од російської Державної Думи.

Зважаючи на се Державна Дума на пораді 30 іюня постановила послати офіційну делегацію з 6 чоловік, а на зібрання 3 липня виріядила дд. М. Ковалевського, Ф. Родичева, А. Свєчана, А. Васильєва, М. Острогорського та А. Аладьїна.

Під час відкриття конференції представники Державної Думи прибули до Лондона і готувались взяти участь в її роботі. Але за день до першого зібрання до них дійшла чутка, що Державну Думу рослушено. Всі члени російської делегації, за винятком А. Аладьїна, який ще не приїхав на той час, обміркувавши справу, згодились з тим, що подій в Росії вимагають від них вернутися до дому. Через те вони постановили піти на перше зібрання конференції тільки для того, аби заявити там, що вони не мо-

жув бути на конференції і брати участь в її роботі. Вони написали від повідну декларацію французькою мовою.

Конференція почалась промова ми лорда Wearbale, якого обрано головою, і прем'єр-міністра англійського Генрі Кемпбел-Баннермана. Промови між іншим висловлювали делегатам від Державної Думи привітання. Привітання ці викликали щирі, однодушні оплески зібраних і прийняли форму грандіозних овацій російським представникам.

Один з членів російської делегації прочитав від її імення таку декларацію.

"Віа російській нації явились мы для того, щоб взяти участь у великому ділі правди і справедливості, яку ми себе присвятили. Російський народ, що затого мав стати вільним, хотів висловити, через нарочито уважених своїх представників, ті миролюбні почуття, які одушевляють його в справах поміжнародних. Державна Дума з першої хвилі своєї діяльності поставила собі на меті визволити велику країну від панування сваволі і насильства і затвердити в ній правий порядок, ідуци до того лш дорогов мирного розвою і законности. Перше російське національне зібрання це мало на меті прилюдно заявити про свої почуття і заміри, що до вас і вашого діла.

Ми надіались поділити з вами роботу і тим виконати волю нашого парламенту і точно виявити справедливі і ширі почування нації, справедливим представником якої є сей парламент. Та заміряв нашим нежданно прийшов кінць. Але почути наші до вас і до великого діла вашого тверді і непохитні. Ми вертаємось до нашої відчинив з непохитним заміром борючись за правду, за нашу вільність і за мир по всьому світу."

Декларація ця викликала нові і ще більш величн овації.

З поради бельгійського сенатора Ляфонтена, прийнят ширю й одного досно, конференція постановила признати російських делегатів за своїх членів, не зважаючи на роспуск Державної Думи. Російські делегати засталися при своїй постанові і вийшли з зали засідання. Спочуття до нової Росії від парламентських представників усього цивілізованого світа і тверда віра в будучність російського конституціоналізму дуже яскраво висловлено в промові, яка стала історичною, голови англійського правительства: "La Douma est morte, vive la Douma!". (Дума вмрла, але хй живе Дума!).
М. Кокалевський.
М. Астрогорський.
Ф. Родичев.
А. Свечін.

3 російського життя.

— До нових виборів у Думу. Рада міністрів завважила, що в указі про роспуск Державної Думи не назначено строку, коли мають відбутись нові вибори. На це саме звернув увагу і Сенат. Є чутка, що цю помилку скоро буде виправлено. (Р. В.)

— Століпін та послі—Ерогінці. Міністр внутрішніх справ Століпін за-

прошував до себе послів—ерогінців на таємну розмову. Він дав їм якийсь наказ. (Р. В.)

— Проти страйків. Після роспуску Думи представники од всіх професіональних спілок і політичних партій в Петербурзі зібралися на пораду. Радились про те, як треба відповідати правительству на роспуск Державної Думи. Мало не всі погодилися на тому, що так цій справі лишити не можна, треба зробити загальний страйк (забастовку), але попередити варто попередити, що скажуть послі, які поїхали на нараду у Виборг. Коли відзва послів стала відомою, то страйковий комітет через своїх представників переказав всім організованим робітникам, щоб вони не робили політичного страйку, хоч іх до того і дамовляють. Треба сказати, що як раз тоді по фабриках та заводах ходили якісь невідомі люди і підбурювали робітників страйкувати. (З Петерб. газ.)

— Селянські боеві організації. Міністерство внутрішніх справ звернуло увагу на те, що по селах де бувають земельні розрухи, селяне гуртують в боеві "дружини" і виступають проти сільського начальства та козаків.

— Польська партія "Північно-західної окраїни". Поляки, що були посліми від Державної Думи, заснували незалежне від "польського" кола "нову партію "Північно-західної окраїни". Вони розіслали до своїх виборців відзиви, де кажуть, що міністерство було не здатне і не могло заспокоїти країну. Потрібно, на їх думку, міцне, ліберальне начальство. Вважаючи на те, що наближається боротьба ріжних верств громадянства, вони запрошують своїх земляків спокійно віднести до роспуску Державної Думи і мирно чекати нових виборів. Раз "дарованим" конституцією прав не буде одяято. (Вої.)

— Як шанують державну ренту. В Рязані відділ державного банку не згодився взяти од губерньської земської управи 191,000 карб. державною рентою "на текущій счет". (Р. С.)

— Бюрократи на приватній службі. Управляючий крестьянським банком, колишній товариш міністра фінансів, Путилов став на службу у Бакінського нафтового товариства за директора правління.

Колішній міністр Тимирязев став за директора в акціонерному товаристві Брянських заводів, Вернадкер служить в російському для акордонної торгівні банку, Голубев—в приватному банку, Барк—у Волзько-Камському. (ХХ В.)

— Злочинства під час війни. Скоро має на суді розглядатись цікава справа. Під час русько-японської війни згуртувалися спілка чиновників, що по документах на вагу для війська і для "червоного хреста" перевозили цілимн поїздами майно приватних особ. А військо мусіло чекати. (Пет. Газ.)

— Зібрання "надетів". 17-го липня (юлія) в Москві відбулося зібрання членів партії народньої свободи. Говорились про те, що роспуск Думи загрожуює країні великою небезпечкою, що треба прискорити нові вибори, і домагались всього того, що списано вдумській відповіді на тронну промову: амністії, відповідальности министерства, землі для селян то що. Думську стар-

шину дували за її поведження під час думської роботи. (Р. С.)

— 4-ий з'їзд партії постановлено скликати в Петербурзі або в Москві, а коли адміністрація цього не дозволить, то у Фінляндії. (XX В.)

— На біжні. Міністерство фінансів кілька разів заявляло офіційно, що воно не вживає ніяких таємничих засобів, аби підвищити ціну російських фондів. А проте офіційні статистичні відомости доводять, що міністерські заяви не з всім правдиві.

Щоб піднести ціну своїх "процентних" бумаж" державному банкові самому доводилося скуповувати своє добро.

Звичайно в держ. банкові лежало цінних паперів на 35—37 мил. карб.; 1-го мая р. 1904 вже їх було на 40 мил., 1 юлія—на 42 мил., 1 января р. 1905—на 53 мил., 1 сентябрю—на 78 мил., 1 декабря—на 79 мил., 1-го мая р. 1906—на 85 мил., а на 1 юлія в державні банкові було цінних паперів вже більше як на 89 мільонів карбов. і ця сума що далі то все збільшується.

Але скуповує наші цінні папери не тільки держ. банк, а також і закордонні банкіри і місцеві синдикати.

Яку ж після цього мають вагу міністерські заяви? (ХХ В.)

— До повстання в Фінляндії. В Свеаборг вїхав морський міністр Бирелев. Звєлено також вїхати і військовоному суду. Повстання до 19 липня, ще не було придушено.

Весь город в руках повстанців. Правительство військом командувє барон Зальц. Хто заираляє у повстанців—невідомо. Послати запомогу з Гельсінгфорса неможли: повстанці навели на город гармати. До Свеаборга поплили панцирники "Цесаревич", "Богатырь", "Слава". Телефон меж Або, Гельсінгфорсом та Виборгом порвано. Недалеко од Гельсінгфорсу з військових складів пропало один раз 1,200 кілограмів динаміту, а другий раз 1,100 кілогр. Догадується, що викрала динамит червона гвардія.

Свеаборг, що за останні дні звернув на себе загальну увагу, є найцілініща кріпость на побережжі Балтійського моря.

Вона захищає од нападу з моря г. Гельсінгфорса. Кріпость ця складається з семи островів, що називаються Вячичи шхерами, і споруджена шведами ще у XVII столітті. Р 1808 її забрала Росія, і строїла тут арсенали, фейхгаузи, доки, порохові погріби. Тепер Свеаборг зроблено станцією балтійського військового флоту. Його фортеці висічено з самого каміння і їх вважають за недоступні. (К. З.)

— Усмирители! Є чутка, що генерал Ренненкамф не згодився бути головним начальником війська в петербургській окрузі. На це місце назначено буде ніби-то генерала Орлова, що стояв на чолі війська, яке втихомирвало Надбалтійський край. (Пет. газ.)

— До нового кабінету. Газета "XX Вѣкъ" пише, що ні один справжній громадський діяч не згодиться вступити в новий кабінет, поки Століпін буде триматись тієї думки, що попередити мусять наступити "успокоєніє", а тоді вже треба робити "перемьни". Ця лукава гра словами разом з "правами" та "благомь народа" цілком су-

перечить з тою прямою та чесною, на яку громадянство має право сподіватись од кожного діяча. Газета "Равенство" од нового кабінету не сподівається нічого путнього, бо найважливі посади і керування кабінетом лишається в руках прихильників старого ладу.

— Про убивство Герценштейна. 16 липня в Теріоки прибуло 4 якихсь невідомых людей. Вони старалися подружитись з російськими робітниками і виставляли себе революціонерами. Коли за ними робітники почали стежити, то 3 з них десь щєзали, а четвертого в синих окулярах бачили 18 липня на морському березі. В 9 годин ввечері Герценштейна вбито, а в 11 годин чоловіка в синих окулярах бачили на вокзалі, як він сідав у вагон; через півтори години, коли приїхала чутка, що Герценштейна вбито, хотіли телеграфувати, щоб задержати поїзд, але жандарм цього не дозволив. Пізніші телеграми сповідають, що в Теріоках арештовано якогось Запольського та станціонного жандарма, як причетних до вбивства.

З приводу вбивства в Теріоках відбувся величезний мітинг. Говорились багато промов. Потім юрба народу пішла до курзалу, сплила там музику, прийшла до дачі Врун, де жив Герценштейн, і просівала похоронний марш: "Вы жергвою пали!"

З Петербургу до Теріоку вїхало багато депутатів. (К. З.)

3 українського життя.

— Як друковано виборську відозву в Херсоні. Єсть у Херсоні друкарня В. Гершеняча. Годів в 10 чи в 11 ввечора 15 юлія узброєні люди (соціалісти-революцїонери) увїшли до хазяїна друкарні, арештували його і всіх, хто був тоді в квартирі, а сами стали до роботи: заходились друкувати виборську відозву послів Державної Думи. Надрукувавши, скільки було треба, забрали її пішли. Тепер шукають цих людей. Кажуть, що ніби вже натрапили на слід. В городі почались арешти. (О. Н.)

— Втихомирювання. В прокуровському повіті в селі Черепі і страйкували робітники хлібороби. Туди поїхав помішник справника з драгунами. В поліцейському протоколї сказано, що селяне зустріли драгунів камінням. Драгуни почали стріляти. Поранено п'ятеро селян, з їх двох смертельно і кількох драгунів, де-яких тяжко. (О. Н.)

— Арешт в одеському соборі. В одеській собор зібрався все начальство і після служби прочитано було маніфест про роспуск Державної Думи, а після маніфесту архирей сказав проповідь проти діячів визвольного руху, проти "крамоль". Як архирей пішов, то на його місці став одставний салдат і почав говорити промову. Але встиг тільки сказати: "Не ми крамольники, а ви"... Тут зараз до його кинувся командуючий військом, градоначальник, поліція. Зараз же його схоплено й арештовано. Але досі не відомо, хто він, бо він не хоче казати. (Рус. В.)

— Арешти. З Єлисавету телеграфували "Рус. Слово": "Вчора коло години ночі городові обступили за городом юрбу людей, що верталися з

соціал-демократичного мітингу. Городові почали стріляти на людей. Двох поранено, багатьох побито. Арештовано 22 душі. Поранених одвезено в лікарню.

— Труси по нигарнях. 17-го юлія в Кам'яниці-Подільському помішник пристава робив трусу по всіх нигарнях і у всіх газетарях. (Под. Кр.)

— В Одесі велика юрба робітників та салдатів 16 юлія обступила квартал, у якому має квартиру "чайная" союз русских людей". Членів того "союза", яких там застали, побито й порозогнено. Настигла поліція і розїгнала юрбу, а кількох робітників арештовано. Вони пояснили, що напали на чайню через те, що членам "русского союза" дозволено збиратися і роздавати свої прокламації, в той час, як иншим спілкам це не дозволено. (Р. В.)

— Слідство. 21 октябрю минулого року в м. Богополі балтського повіту (на Поділлі) був єврейський погром. Справником тоді був там Соколов (тепер він поліцейстером у Пермї), а становим Пацюркевич (тепер в одставці). Тепер судовий слідчий робить слідство про їх обох; обвинувачують їх у тому, що нічого не робили під час погрому, щоб його спинити. (Под.)

— В селі Туросні новозикоцького повіту (в Чернігівщині) селяне написали приговор, щоб од їх забрано священника, бо він дуже багато брав із селян. Приговор послано в синод і 25 юлія в село приїхало кілька священників з приставом, з урядником та з стражниками, увїщувать "селян. Скликанно сход. Але перед цим же пристав звелів запрягти коней на всякий випадок. З усім сходом боялися говорити, а попрохали, щоб селяне вибрали уповаженого. Селяне вибрали Священника та пристава заходились його увїщувать і все погрожували, що Бог каратиме за те, що вигонить священника. Але умовити його не пощастило. Тоді батюшки, бачивши, що нічого не виходить, поїхали собі, разом із їми поїхав і пристав із стражниками, хоча й знав, що в другому кінці села селяне вже сходяться на мітинг. Він тільки урядникові звелів піти на мітинг довідатись, хто говорить та про що саме. Як урядник пішов, то де-які люди хотіли були його прогнати, але інші спинили їх, кажучи:

— Нічого, нехай послухає. Вово й урядникові не вадить послухати, про що тут говориться.

Після того мітингу стражники звелі ідти до селян у білоколлязькій волості та розганяти селян, як де зберуться. (Нар.)

— У Віницькому повіті в піківській лікарні два місяці жив лікар з хвершами, яких прислано туди тільки на те, щоб гїти людям очі. За два місяці перебуло в того лікаря вже 25 душ дві тисячі слабих на очі, та до слабих додому ходили лікарі та хвершали без малого 7 тисяч разів. Операції важніших зроблено було двісті десять, а менших без малого чотириста. Таких, що з слабими очима лежали в лікарні, перебуло за цей час у лікарні 161 душа. Виявилось, що найбільше слабють на очі і спіннують діти до 10 років. Спіннують вони здебільшого з золотухи, з віспи та з

"Українській Вєстникъ".

(Книжки 4, 5, 6, 7 та 8).
(Кінець*.)

З більш загальних ставів, що дотикаються усієї української нації або якої частини її, належить між иншим стати Ф. Волкова—Українци з антропологичного боку (ч. 7). Д. Ф. Волков (Хв. Вовк)—відомий вчений і дослідник минувшини України; праці його, як це у нас не раз буває, більш знають за границею, ніж у нас дома, хоча й про нас у них іде мова. В цій статі автор розглядає расові ознаки українців: зріст, головний похажич (яка голова завдовжки та завширшки), колір волосся та очей, ніс і зводячи усякі відомости про це до кули, дає такий висновок, на підставі антропологичних даних: 1) українці належать до основног загальнославянського антропологичного типу південної і західної Європи, який чим далій на північний схід, все більш одміняється, під впливом мабуть фінських елементів, що пробували колись там (на сході України), де живуть тепер українці; 2) хоча вплив на український тип тюрко-монгольського елементу (половців, торків, печенгів) і безперечно був, але не лишив помітного слїду, бо короткоголові українці наймеш як раз на сході; 3) етнічна близькість (однаковість породи) москочів і білорусів та поляків до українців безперечно колвсь була чимала і задержалася вона ще й досі в мові, але тепер значно затерлася через значну домішкун фінських та инших східних еле-

ментів у великоросів, фінно-литовських—у білорусів і мабуть таких саме, а може ще й германських—у поляків.

Відомий знавець сучасного соціально-економічного життя України д. А. Русов умістив дві цінні статі. Перша—Кілька слів про територію та людність України (ч. 4). Територія України обнімає 864,3 тисяч квадрат. верст, а як одкинути гродненську, курську, вороніжську, донецьку та старопопольську губернії, де людність не тільки українська, то в самих сучо-українських землях територія—більш як пів мільйона (534,7) квадрат. верст. Що ж до людности, то з 164 повітів, де єсть українці—в 103 їх більш, як половина (з городами) і 71 повіт, де українців більш як три четв., і людей українських (коли бути череписові з р. 1897) має бути зараз не менш 25 мільйонів. До статі додано карту, на якій можна бачити, в якій частині губернії, як густо українського люду. Друга статя д. Русова—Форми земельного володіння та земельного користування на Україні (ч. 5), в якій автор, заходячи в давніші часи, показує, як і коли стало таке чи инакше володіння та користування землею: дворянські та козацькі "держави", "подушне", гоударственні й казенні крестяне, —в лівобіччї України, чинш та сервитуты—в правобіччї, "слободи", община з наділом "ревизьких душ", —в Слободській Україні, військові поселення, колонїсти, колонії", десятинщики—в Новоросії, військові землі в Донщині та Кубанщині.

Д. В. Гнатюк дав малюнок сумного сучасного культурного станови-

ща угорських русинів в статі—"З українських провінцій Угорщини" (ч. 5).

В велимй певчій справі земельній дав цікаву статію відомий письменник Туан-Барановський. Націоналізція і викуп (ч. 4). Головна думка автора про викуп та, що єдина справедлива викупна ціна, з морального погляду,—а ні шага земельному власникові! Але пам'ятаючи те, що націоналізація мусить статися так, щоб через те не стало шкоди розвою продукційних ("производительных") сил в державі, який (р звий) має як і перше, одбуватися в межах капіталізму; для того, щоб земляна реформа, замість збогачення, не довела до торбї народу, для якого найголовніша справа,—щоб продуктивність громадянської праці стояла як найвище,—автор стоїть за викуп. "Узалиши справу реальною (так як вона є в дійсності), питання треба ставити так: конфіскація або викуп приватної земельної власности, —а на яких умовах викуп? Річ іде тільки про ціну.

Автор радив би викупити землю по тій ціні, в якій банки видають земельні ссуди (позички)—звичайно багато нижче проти звичайної покупної ціни (навіть найбільша ссуда дворянського банку звичайно разів два-три менше звичайної покупної "риночної"—як то кажуть). Можна було б ті землі, що заставлено в найвищій мірі, просто передати на громадську власність разом з тим довгом, що на ній, а за землі, заставлені в банку дуже в малій ціні, або зовсім не за ставлені, хазяїнові приплатити решту найбільшої ссуді. Таким чином ставнється в де-якій мірі конфіскація як земельної власности (може бути що

на 5—70 проц. "риночної" її вартости), так і де-якої частини капіталу, уміщеного у заставу за землю. Увесь викуп 60—70 мільйонів землі приватних власників коштуватиме не 7—10 мільардів рублів, коли лічти по "ринчоній" ціні, а 3—4 мільярди, та ще й з них половина виїларда буде реїнвоїтною довга за землею. Решту 1/2—2 з пол. мільярда легко можна було б добути, як звичайний державний кредит. "Тільки ек помічнї обставини—каже автор при кінці статі своєї,—а не міркування про справедливість—не дають конфіскувати земельну власність; а через те—ні одного карбованця народних грошей поверх того, чого вимагає економічна необхідність—чи те саме, економічні інтереси трудящого люду—не слід давати земельної власникам."

Аграрної справи дотикається і д. А. Б. в статі—Діяльність селянського банку на Україні (ч. 8), в якій доводить, що за 22 годи, одколи завведено крестьянський банк, через нього куплені крестянами усього тільки 1 1/2 мільйони десятин, тоб-то він збільшав селянський наділ на 360 квадрат. сажнів, а за те набрав того, що середня ціна на десятину за ті 22 роки підросла з 52 р. на 108, а подекуди то навіть утроє більша стала. Таким чином користь з банку вийшла не для бідних селян, а для тих, кому треба було збути свої землі або наживати великі гроші, гендіуючи землею. І тепер зараз ціна на землю, яку купує крестьянський банк, не тільки не падають, а ще більш стають, а банк п'лять. На когь ж ті череплати видають? Попереду всього на селянство, як що воно

купуватиме ті землі у банку. Щоб у виснаженій державі не виріс новий державний довг на кілька сот мільйонів, треба встановити закон, щоб крестьянський банк перестав скуповувати землі приватних власників.

Земельні реформи присвячені також: промові послів І. Шаха в Держав. Думі (ч. 7), Шемета (ч. 4), Злиста на Україну—посла Онанькогo (ч. 8), думка посла Зубченка (ч. 4).

Близько до земельного питання підходить і стаття д. А. Лотоцького—Хлопи XX віку (ч. 6), в якій оповідається, на підставі поважних фактів, про без міри сумне і тяжке життя п'ятої—коли не четвертої,—частини селянства,—сільських робітників,—заробітчан. Життя їх—не згірш від кошмих іагтів-рабів, хоча ідотів грецьких від українських відділяє більш як 2000 літ!

Питанням культурно-просвітним присвячено кілька статій. М. Могилянського—Пам'яті М. П. Драгоманова (ч. 4), Д. Дорошенко—Українська трибуна в Європі (ч. 4)—про Ruthenische Revue, що перетворилося в Ruthenische Rundschau—орган, що має за границею таке саме значіння, як у нас—Українській Вєстникъ", Провєтїячина—Одєська "Провєтїа" (ч. 5)—про діяльність нещавно заснованого товариства; С. Русової—Українці на зїзді учителів (ч. 5)—про участь українців в 3 делегатському зїзді Всеросійського Союзу учителів та діячів на полі народньої освіти, Д. Багалія—Цікава сторінка з минувшини (ч. 6)—конф. "донесеніє" кївського мігтрополита Арсенія (з р. 1861—2) в Синод про

* Див. "Гр. Думку" № 166.

того, що як народиться дитина, то недобре їй промивають очі. Дорослі спливають здебільшого з трахомита з пращів.

Тамна друкарня і бомби. В Миколаєві викрито таємну друкарню; там же знайдено кілька зроблених бомб і всякі прилади за для того, щоб робити бомби. Як прийшла поліція, то в друкарні йшла робота: четверо людей друкували прокламації. Вони почали одстрелюватися од поліції і кидалися тікати. Але втекти не можна було, бо аж чотири квартири обступили стражники, козаки та городові. Всіх чотирьох арештовано, (одного поранено); арештовано й хазяйки квартири. Знайдено багато надрукованих прокламацій. (О. Н.).

Шітопис забастовочного руху.

(Далі *).

Здебільшого панна наших сіл всіма заходами намагалися зрівнати забастовку. Особливо це треба сказати про тих старих панів, що ще добре пам'ятають часи кріпацтва і ще досі не звикли бачити в селянинові людину, а дивляться на його, як на „бидло“, „хлопа“, і взагалі, як на кріпака. Забастовка робила страшенно вражіння на таких панів.

Хай би краще згоріло моє хазяйство, ніж бачити од своїх хлопців таку образу,—казали такі панки.

Своїм задубілим розумом вони не могли збагнути всього того, що робиться навкруги їх. Вони прикидали драгунів, стражників, задобровляючи привідців, привозили робочих з чужих сіл, але здебільшого всі їх заходи розбивались, наче хвиля об мур, об міпну стіну одностайних стражників. Арештатори та поміщики, котрі з-по кон-віку привикли кривдити селян і купувати людську працю за саму нік чему плату, тепер страшенно розлютувались і б'ються, що їх хазяйство пронаде.

Ваше хазяйство не пронаде,— кажуть панам на це селяне,—але вам, тепер прийдеться трохи менше балювати, трохи менше пити заглянячого вина...

А як вам, пане, прийдеться робити в нас,—сміючись, кажуть селяне,—ми вам теж запропонуємо таку ціну, якої буде варта ваша праця...

Чуючи такі розмови, пани жуться, що „скоро буде або кінець світа, або щось таке незвичайне“...

Скоріше б кінчалася моя аренда,—кажуть арендарі,—хай воно все це пробачимо пропадає!..

І шаслива дорога. Давно пора...—кажуть селяне.

Лазарівка—невеличка деревенька брусилівської волости, радомисльського повіту. Земля лазарівська належить старому панові Никодиму Гарбару, радомисльському городському голові, але ділами в маєтку орудує його син. Гарбар не дуже ласкаво поводить з своїми селянами.

Забастовка в Лазарівці почалась в двадцятих числах червня (іюня), почалась з косовиці.

Сам пан зробив у нас забастовку,—кажуть селяне.

Треба завважити, що в де-яких місцях у нас під словом „забастовка“

* Див. „Гр. Думку“ № 163.

селяне розуміють бунт, повстання. а свою забастовку (страйк) вони знають тільки „побільшенням ціни“. Через це лазарівські селяне кажуть: „Ми були тихі та смирні,—сам пани робили забастовку“. Спершу селяне вимагали в Гарбара по 75 коп. у день косареві. Гарбар мусів згодитись. Таким робом було зібрано 20 десятин клеверу. Аж тут почались жнива, робочих рук стало менше. Крім цього, надійшли чутки про забастовки в сусідніх селах. Забастували і лазарівські селяне і стали домагатись 1 карб. 20 коп. на день косареві. Пан не згожувався й погрожував драгунами. Селяне стояли на своєму. Щоб помститись над своїми селянами, Гарбар на злість їм привіз з д. Ястребної 30 селян,—по 1 карб. 50 коп. на день, з умовою, що він їм заплатить, коли лазарівці до роботи їх не пустять. Як тільки лазарівці довідались, що чужі селяне косять за 1 карб. 50 коп. у день, дуже обурились і послали 9 чоловік до ястребненців.

Що ж, люди добрі,—сказали посланці ястребненців,—перебачте не самі би наше діло: в свого пана ми й сами покосим за таку ціну, як ви берете. Присмо в нас, ідіть собі з Богом до господи...

Ястребненці покинули роботу і весь день прогалили марно, а ввечері потрібували рожуту. Пан мусів їм заплатити. Тепер Гарбар подав у суд на цих 9 селян, що ходили просити ястребненців покинути роботу. Але всі лазарівські селяне вимагають суду і для себе, бо цих 9 селян послали вся громада. Гарбар покликав справника, сказавши, що в Лазарівці бунт. Але справник прийшовши, побачив, що в деревні тихо, селяне нікого не займають, ніякого насильства не чинять і через це одмовився прислати в маєток Гарбара драгунів. Селяне стояли на своєму, і Гарбар мусів згодитись на їх вимоганя і став платити по 1 карб. 20 коп. косареві. Але він все таки всіма способами старався якось заклякати до себе драгунів, і нарешті це йому вдалось. В перших числах липня в Лазарівці приїхала сотня драгунів. Це дуже враждало селян, але вони порішили стояти на своєму і не зменшати виставлених домаганя, як хотів пан. В цей час приїхав поміщик справника. Зі бравши громаду, він сказав:

Ходім до пана в двір та договоримось з ним.

Громада пішла.

Чого ж ви хочете і що вам пан дає?—питає поміщик справника.

Селяне сказали, чого вони домагались: 6-й сніп жита, 9-й пшениці, косареві до сівки 1 карб. 20 коп. на день, до ярвогого—1 карб. 75 коп.

Пан сказав своє: жита 8-й сніп, пшениці—12-й, косареві—40 коп., жати од копів—30 коп. за копу. Тут же були й три офіцери, разом з п. Гарбарем, дуже п'яні.

Навіть усі в яйцах, що аж гидко було дивитись,—казав один селянин,—і пообиратись не змігли...

Один з цих офіцерів накинувся на громаду:

Ми посічем вас вагами, сякі-такі сніпи,—зарешетувані на все горло.—Спалю вам деревню, поріжем биків, покосимо свиней, як тільки ви не станете на роботу за ту ціну, що

який счинили польські народовські часовисці з приводу приїзду проф. Грушевського в Петербург і взагалі подій останнього часу на Україні, од яких польським аграріям та швахполюкам стає моторошно; *М. Грушевський—Кінець гетто!* (ч. 7)—з приводу того, що в Думу внесено законопроект про рівні права усіх громадян, а значить—приходить кінець габельному з'явчужу, так званій „єврейської чертї осідлости“; *А. Русов—Кара на смерть касуеться!* (ч. 7)—з приводу постанови Думи про кару на смерть.

Як ще згадаємо про де-які дрібні замітки, як от: *Почин українських депутатів* (ч. 5)—про те, щоб був скасований закон проти страйків. *Резолюція українських демократів (в Полтаві) з приводу білостоцького погрому* (ч. 6), *Лист до громадян у Чернігівщині* (ч. 7)—посла Тарасенка, щоб люди надсилали йому свої гадки та постанови про земельну справу, *Л. Ж. Що діється в українській парламентській групі* (лист до редакції) (ч. 7)—в якому автор запитую, чому українська парламентарська група не виявляє й досі своєї програми, *промови послів Штейнмеля, Шрага та Зубченка про погроми* (ч. 8)—то ми значачно тут говоримо, що було поміщено в тих п'яти книжках журналу, про які у нас іде мова. Здається, навіть цих коротких та сухих згадок буде кожному досить для того, щоб упевнитись, яке цінне та користне для громадянства придбання—„Український Вістник“.

В. Доманицький.

пан дає...

Це дуже образило селян.

— Ми не прийшли мішати гороху у варену кашу, а по ділу, по якуму нас кликали. За що ж нас лають?!

Сам поміщик справника був дуже незадоволений з такої промови офіцера до мирних селян. Насупившись, він поїхав собі з Лазарівки.

Селяне не злякались драгунів, і пани мусів пристати на домаганя селян. Драгуни вели себе пристойно, не чинили насильств, не покривдили нікого з селян.

Робить до пана за малу ціну не йдіть,—казали драгуни селянам. Але як пан приведе чужих робочих, то ви їх не займайте, бо нас примусять стріляти у вас...

Драгуни позаймали для себе і для своїх коней геть усі часто клуні в Лазарівці. Пора була як раз звозити хліб, а клуні були заняті драгунами. Хліб мусів гнсти на полі. Через це селяне обирали двох ходовів і послали їх з скаргою до київського губернатора. Але одвіту їй досі нема ніякого. Драгуни пробували в Лазарівці два тижні й виїхали з деревні.

Пробував пан привезти чужих робочих з с. Карабачина. На злість своїм селянам пан платив їм ту ціну, якої домагались лазарівські селяне. Але карабачинці проробили у Гарбара тільки два дні, а далі роботу покинули, бо як вони йшли через м. Брусилів, то їх стріли хлопці й примусили більше не йти до Гарбара на роботу.

Пробували забастувати і строкові робочі в Гарбарі, але з їх забастовки нічого не вишло. Строкові одержуват по 60 карб. на рік на своїх харчах. Застрякувавши, вони потрібували у пана побільшити їм плату до 90 карб. а також видавати кожному з їх „ордилярію“ по 70 пудів жита на харчі.

Пан покликав поліцію. Приїхав брусилівський урядник і покликав до себе строковиків.

— Я вас усіх, сукиних синів, в поліцію заберу і в тюрму засажу,—кричав на їх урядник, пустивши в ход свої кулаки. Я маю стільки влади, як сам цар! Строкові мусили стати на роботу на старих умовах.

Пан дуже розгнівався на селян і намагався віддати їм чим тільки можна. Наприклад, один селянин на скору руку намолотив 32 фунти жита й поніс змолоти в млин до пана, бо селянських млинів близько нема.

— Мене грабити ви вмієте,—накинувся пан на селянина,—тепер я зумію і вам одличити. Майтемо буди тільки половини... Хочеш—межи, не хочеш—іди собі кудись инше...

Селянин мусів з своїх 32 ф. оддати панові 16, бо вдома голодна сем'я просила хліба...

Старий Гарбар, розлютований забастовкою, страхе селян:

— Почекайте, почекайте, ще вернеться на вас панщина...

І. Огієнко.

(Далі буде).

За кордоном.

Бувші послы російської Думи у Берліні.

Скільки бувщих послів Думи, вертаючись з лондонської міжпарламентської конференції, гостювали скільки днів у Берліні. Де-хто з росіян, що проживають у Берліні, вшанували послів почесним обієм, на якому були також і німці. Один з гостей-німців, співробітник „Russische Korrespondent“, так переказує свою розмову під час обідю з Родичовим.

— Ще й року не має,—звернувся німецький літератор до Родичова,—як ми враз з вами їхали на земський з'їзд з Петербургу до Москви, а скільки од того часу перемильсь; одні пішли в гору другі на низ.

— Не надовго ці другі пішли на низ,—одвітив Родичов,—начевне не надовго, бо як би ми не придивались до того, що скоїлось, як би не дивувались на всі боки, то ніколи не зрозуміємо, звідки уряд набрався сміливості, щоб зробити цей крок (роспустити Думу).

— Чи пригладете собі,—спитав німець Родичова,—як у Москві ви казали, що полякам треба неодмінно дати автономію, щоб Польща була стіною для Росії од Німеччини. Вже тоді я вам казав, що Германія не має на думі йти на Варшаву, чи здобувати хоч би частину Польщі.

— А ви читали статю в „Росії“?—одвітив Родичов.

— Але ці звістки оказались неправдиві.

— Це так. Не вважаючи однаке на це не тільки у Петербурзі, але також й у Лондоні і Парижу багато де-хто думає, що у цьому все ж щось таки та криється.

— Може бути,—одвітив співробітник „Russ. Korresp.“,—та саяк чи так, але коли ви розміркуєте добре, то згодитесь, що ніхто з німецького уряду не вказ би на себе одвічальності за такий виступ. Аджеж треба також рахуватись з настроєм у краї.

— А імператор німецький?—швидко

одказав Родичов. — Хіба імператор Вільгельм для монархічної ідеї не готов добути шаблі?

— Це вже я від вас чув у Москві, —завважив німець,—але так саме я й тоді не згожувався з таким поглядом. Імператор Вільгельм не без турботи динється на те, що діється у Росії, але до узброєного виступу ще дуже далеко. Це бо не зробить ні імператор німецький, ні австрійський.

Співробітник „Russ. Korresp.“ додає, що непевний в тому, чи його докази переконали росіян. Далі знову почав розмову про польське питання.

— Що до поляків,—сказав Родичов,—то вони були найбільш консервативні во всіх гуртів Думи. Вони мусили нас триматись, бо ми обіцали їм автономію, але серцем поляки були на иршоку бопі. Вони для нас занадто авторитарні, а вже про спільність їх з трудовою групою нема що й казати. Робітники не з'являються прихильниками автономії Польщі (не всі робітники Ред.), бо бояться, що селянам у Польщі буде гірше, ніж тепер у Росії.

Усі присутні на обіді бувші послы підкресливали, яке неприємне вражіння зробив той факт, що поляки не прибули до Выборгу і не підписали відом'я Думи до народу. Що до самої відом'я, то послы казали, що вона матиме великий вплив. Од поляків перейшли у розмові до теперішнього міністра-президента.

— Чи Столярін—це чесний консерватив?—спитав німець.

— Ні, ні,—одвітив Родичов,—це бюрократ, який хоче забрати власть у свої руки.

— Чи це він кермував усім?

— Ледве чи се так, це зробили інші. Хто влістало найбільш спричинивсь до розгону Думи, цього не знаємо, але де-що вказує, що тут Побідносцев також вмішався.

Згодом почалась балачка про тишу, яка наставла після розгону Думи. Родичов, Острогорський, Швецін, Ковалевський та інші впевняли, що „одповідь“ приїде за скільки тижнів, або за скільки місяців.

— А чи селяне знають,—питали німці,—що це таке Дума?

— І так, і ні, більша частина однак розуміє її значіння.

По обіді Ковалевський сказав промову, у якій висловив надію, що в Росії давній люд вернутись не може і що „весна“ приїде. Звертаючись до німецьких приятелів, промовець сказав, що як би у Росії поновилася реакція, то вона мала б також некорисний вплив і на внутрішні німецькі справи.

Другий промовець заспокоював тих, хто думає, що партія „народньої свободи“ хоче зразу занадто великих реформ. „Ми визнаємо,—казав даї промовець,—такі самі ідеї, як і ви (німецькі демократи Ред.), але у вас її ідеї існують в теорії, а ми хочемо провести їх на практиці“.

Б. Я.

У Києві.

Мало не смерть. Адміністрація Лук'янівської тюрми послала двох арештантів на дах, щоб полагодити коміни, і не сповістила про се варту. Вартувий салдат, побачивши на даху двох арештантів, думає що вони хочуть втекти і двічі вистрелив з рушниць, але на щастя нікого з арештантів не вбив.

Засідання городської думи. Питання про допомогу бідним городянам було поставлено на закриті балотировку, після якої Дума постановила назначити попечительством бідних городян 3000 карб. заомогои. Крім того Дума (23 голосами проти 15) назначила видати салдатам, що приймають участь в охороні города, чайного „додвольства“—3000 карб.

Гласний Розов знав питання про те, щоб завести конюшню города пеккарню з якої могли б користуватись хлібом бідні городяне, а то тепер хоч і встановлено таку на хліб, але хазяїни пекарень її не додержують і беруть за хліб скільки хочуть. Нарешті читається протокол надзвичайних зборів і засідання Думи закривається у 12 год. ночі.

Засідання київського повітового земського комітету. 19 іюля, в Лук'янівському народньому домі було засідання київського повітового земського комітету, під проводом голови місцевого предводителя дворянства Вишневецького. Розглядалися такі справи: 1) народня освіта 2) дорожнє хазяйство 3) арештанська повинність, 4) сільсько-лікарська частина, 5) ветеринарна частина, 6) подводна повинність, 7) військова повинність, 8) удержання місцевої управи, та інші справи.

Всього розглянуто 37 ріжних справ. Докладні відомости подамо згодом.

Замах на самотрагу. 19 іюля, у 1 год. дня на беріг Дніпра прибіг антрепренер городського театру Михайло Бородя і хотів втиснитись, але завдяки артистам Гриневу і Бундру

його задержано і одправлено до дому.

На волю. Є відомости, що на сик днях з Лук'янівської тюрми випустять на волю Івана Граевського, якого обвинувачували в належності до громади, що має на меті зміну сучасного ладу.

Наказ. Начальник південно-західного краю наказав, щоб не дозволити жити в Київї і київському повіті весь час військового стану тим людям, яких висилають з інших губерній на „проходних свідотвах“.

Арешт. 19 іюля у 8 год. вечора в Подільській поліцейській участь, хитаючись, неначе п'яний, прийшов невідомий чоловік і хотів дати присутнім прокламації „товарища солдату“, видання військової організації. Коли його задержали і потруслили то знайшли в кешенях чимало ріжних прокламацій і хоч задержаний назвавсь Романовим, виявилось, що він Дудив Барцевський, не має права жити в Київї. Арештованого залишено при поліцейському участку.

Труси. 18 іюня поліція робила в ночі труси у 6 кватирах служачих південно-західній залізницї: Риханського, Осинського, Мяквова, але нічого не дозволеного не знайдено.

Побільшено охорону. До тої неділі на станції „Казатинь“ стояла лише 1 рота салдат, тепер же це додано дві роти.

Наказ міністерства як борогись з розрухами. Міністерство внутрішніх справ наказало київському губернаторові, щоб тепер в селах за часу живих місцева адміністрація вживала всіх мирних способів, щоб не було ніяких розрухів, бо виявилось, що розрухи скоріше зупиняться там, де поміщики згожуються з селянами і не княчуть війська. Коли сілувати, щоб селяне ставали на роботу, то скоріше виникнуть розрухи і знищать хліб. Коли ж ніщо не pomoже, то треба приймати рішучі засоби, щоб зупинити розрухи і тоді потрібно виїхати на місце розрухів самому губернаторові.

Заява начальнича ремісничої школи. Начальник низчої ремісничої школи просить городську управу назначити на удержування школи гроші, бо коли город не дасть грошей школу прийдеться закрити.

Догляд за арештованими. Головне тюремне управління постановило, щоб не втікали з тюрем, треба доглядувати не тільки за арештантами, але і за тими, що ходять до них і за низькими служачими тюрми.

Стражн друкарів. Вже п'ять днів як застрякували робітники друкарні польської газети „Dzennik Kijowski“, але й досі адміністрація не згожуюється задовольнити вимоги робітників і через те весь час страйкує і сьогодні „Dzennik“ не вийде.

Повстання Севастопольського гарнізону.

(Від власного корреспондента).

(Далі *).

Після перериву, в другій частині своєї промови прокурор Ронжин, бажаючи більше підкреслити провини підсудних, хоч проти багатьох з них на судовому слівстві були дуже незачні докази, каже ось що: — З рапорта Дамбалзе, якого він прислав в суд, видно, що після втихомирнєня повстання було арештовано 2000 чоловіка, а під суд оддано тільки 360. Очевидячки, власті уважно перелюбили провину підсудних, і через те весь матеріял попереднього слівства цілком безний.

Далі прокурор розбирає провини кожного підсудного й, покликуючись на такі свідотва, як, наприклад, що той-то бачив, як у день повстання який-то йшов з ладівницею (патронною торбовою), другий ходив по дворі дівізії, третій стояв коло одного з „промовець“, четвертий читав якусь „відозву“ (прокламація),—вимагає покарати їх, хоч він не турбуючись, що за такі „злочинства“ можуть скарати на смерть десятки людей. Закликавши в початку своєї промови до безсторонності і сказавши, що за несприятності в суді підсудних не можна збільшити їм кару, він тут немов забув про це і обвинувачуючи їх, нагадує судової про задиркувате повоніння несприятності, особливо тих, що в першій день суду пояснили, через що вони не хотять бути на суді. Покликауючись на докази, д. прокурор заявляє:

— Ви, панове судді, певно пам'ятаєте Кирилкова... ось тут він стояв напроти... пам'ятаєте його молоду, гарячу промову... А ось і Кассисоню, який так захоплено говорив тут на суді. Вони сами себе показали і я не буду про них довго балакати.

Перебравши таким чином докази проти всіх підсудних, прокурор каже далі:

— Я кінчив довге та тяжке перешитування і коли тепер почати гуртувати підсудних, то я гадаю, що головними привідцями повстання були: Кассисоню, Кудимовський, Рибалка, Зимин, Цицарка, Цурман, Шебрай, Мартиненко, Петрищев, Мартинцев, Приходько й Талєев. Це і є ті „свідомі“, що вклали в справу повстання всю душу. Для них я вимагаю суворой кари.

Зрідкаючись далі обвинувачувати 10 підсудних, він вимагає прикласти до інших ст. 109 воен.-мор. устану, як за повстання проти начальства. А позаяк і по ст. 100 карн. зак. я по 109 воен.-мор. уст. карають смертю, то як бачить читач, прокурор добре виконує свої обов'язки.

Після промови прокурора говорить казенний оборонець Кирип'отин. Він у своїй, не цікавій звістом, промові між иншим доводить, що більшість підсудних підлягла загальному рухові, боячись насильства привідців, їм, мовляв, загрожували смертю, коли вони не прилучаться до повстання. Ва-

* Див. „Гр. Думку“ № 165.

українську граматку Яценка, про яку він пише: „в припадкї свого сепаративнаго патриотизма онъ не позаблыть помѣститъ здѣсь же (не воевать правда, кстаги) и краткую біографію „Кобзаря“ Шевченка и историческое свѣдѣніе о числѣ Малороссій, о Запорожской Сѣчи и о присоединеніи Малороссіи къ Царству Московскому...“ Оттакых злочинств наробио автор граматки: посмів навіть говорити про число малоросів та про приєднання України до Московщини! *А. Русова—Земство на Україні* (ч. 6)—про те, що земство херсонське, полтавське та катеринославське та инш. не виявляють жадної творчості або ініціативи в такий гарячий час, як зараз у нас. *Т. С.—Нові твори Шевченка* (ч. 7)—про дуже важну знахідку д. Щоголева—з шитка віршів Шевченка, де між иншим знайдено кінець „Єретика або Івана Гуса“, *Я. З.—Селянський з'їзд на Україні* (ч. 8)—про з'їзд у Финляндії заступників селянської спілки,—де між иншим було 21 заступник од губерній українських: волинської, київської, курської, подільської, херсонської та чернігівської, *П. С.—Тарифне непорозуміння* (ч. 4)—про те, що закордонні українські княжки обкладають великим тарифом, немов би російські, а про те сам уряд українські справи вважає чужоземними.

Цікаві огляди того, що діється на Україні—подав д. Spectator в кн. 4, 5 та 6...

Нарешті зазначимо ще кілька статів загального змісту—не спеціально українського, це: *М. Грушевського—Стурбована кашиня („Встревоженный муравейник“)* (ч. 6)—про гвалт,

галі, він каже, що карати людей так тяжко, як вимагає прокурор, можна тільки свідомим, але цього про підсудних сказати не можна.

Далі говорить другий казенний оборонець Богомолець. Виспівавши поперед усього хвалений гимн безсторонності суду й зауваживши, що прокурор картину постанови намалював рукою певного художника—ясраво й сильно, він ще раз хоче підкреслити атаку крайніх партій на підсудних. Не спречаючись проти того, що «крайні» йшли навіть на смерть за-для здійснення своєї ідеї, д. Богомолець називає її все-таки «хибною» й шкодою, що вона зачепила армію.

Ці ідеї прищеплювалися матросові, на протязі довгого часу, й тепер ось за них їм загрожують тяжка кара. Ганьблячи далі визвольний рух, д. оборонець заразом не забув згадати про Шмідта, називаючи його досвідним агітатором.

— Він уміє ловити людей. Він і тільки він завів цю нещасну туди, звідки справді трудно повернутись...

Завважаючи далі, що навіть чимало з інтелігенції не розуміють значення Установчих Зборів (Учредительного Собрания), цей «тавтоловитий» промовець, бажаючи виправити підсудних, обвинувачує яких зрікся й сам прокурор, заявляє:

— Коли й треба обвинувачувати, то в усяких разі не матросів; вони—не привідці, вони—сіра юрба, а привідці на стороні або в другому гурті. Згадайте все це, панове судді, й не забувайте, що у ваших руках життя й смерть 93 чоловіка!

Прокурор просить, коли призначатимуть кару підсудним, мати на увазі, що вони вже 8 місяців висиділи до суду. Ця заява разом з його вимаганням кари на смерть викликає загальне зивожання й хтось з поміж публіки сумно заявляє:

— Що ж це таке? Карати на смерть і заштитують 8 місяців в'язнення до суду!

Після останнього слова 12 підсудних, суд виходить, щоб обміркувати резолюцію. (Далі буде).

Телеграми.

ПЕТЕРБУРГ, 19 юлія. (Офіційно). Засідання ради міністрів 18 юлія розглянуто пропозиції міністра доріг, щоб законопроекти Державної Ради, Височайше затвержені 24 априля 1909 р., 13 мая 1903 р. і 22 ноябрю 1904 р., мали силу ще й надалі, хоч строк їм кінчається в цьому році. По цьому закону служащі в омській, красноярській, томській, хабаровській, асхабадській і ташкентській залізнично-дорожній школі дістають особливу додатовку плати, разом 14,500 карб, які видаються із коштів особливого шкільного залізнично-дорожного фонду. Зберегти цю додатовку плати потрібно через те, що життя в далеких українях дуже дороге, і щоб ці служащі, не покинувши свою урядову службу і не переходили на приватну, треба їм добре забезпечити. Рада міністрів, згодившись з доводами міністра, постановила прохати Височайшого дозволу на це з тим, щоб було внесено відповідний законопроект в нову Державну Думу, як того вимагає 87 ст. основних законів видання 1906 р.

Потому було ухвалено такі пропозиції: 1) міністра торгівлі і промисловості про з'їзди представників промисловості і торгівлі; в цих з'їздах мають право брати участь різні громадські інституції, біржі, комітети торгівлі, мануфактури і торгово-промислові підприємства; з'їзди мають висвітлити і обмірковувати загальні нужди промисловості і вибрати представників загальних їх інтересів. 2) головному управлінню землеустроительств і хліборобством, щоб було дозволено з того мільйона карбованців, що назначено на землеустроительні роботи в цьому році, взяти 10,000 карб. на оброблювання відомостей центрального статистичного комітету про число земель, якими володіють селяне, про величину маєтків приватних власників і як вони розподілені між губерніями, повітами та волостями; ці відомости, потрібні для розрішення земельного питання, мають обробити на протязі чотирьох місяців.

3) міністра торгівлі та промисловості, щоб прохати Височайшого дозволу дати скінчившим в 1905—96 р. комерчеські школи Царства Польського всі права, які дано скінчившим ці школи раніш, до заведення в них по закону 1 октября 1905 р. науки на польській та литовській мовах.

4) міністра народньої просвіти, щоб згідно з законом 4 марта 1906 р. признавъ за попечителями учебных округів право затвержувати уставы товариств та спілок, які будуть заводитися між служащими і виступающими міністерства народньої просвіти, з добродією та иншою метою.

На прикінці рада міністрів познайомила з головними основами, на яких міністр справедливости думає переглянути межеві закони і з виробленими в міністерстві доріг проектами про дальшу діяльність цього міністерства.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 20 юлія. З «Цесаревича» і «Богатыря», що підійшли з моря, почали стріляти у форти, де були повстанці; спочатку повстанці і собі стріляли, хоч їхні бомби і не додали до кораблів. Перестали стріляти аж у 9 годин. Видно, як з островів відлітають поодинокі байдаки.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 19 юлія. Страйк, який хотіли зробити робітники і чер-

вона грядія не вдав'я; страйкували тільки де-які невеличкі гуртки; на те у городі ще не заспокоїлось. Прте позір життя у городі майже таке саме, як раніш, бо в громадських інституціях робота іде, як слід. За день прибуло три ешелони салдатів. Судове начальство зажадало, щоб 11 душ, забраних із зброєю в руках, посаджено у тюрму. Уряд форту позиває людей, що посували телеграф, залізничну колею і позахоплювали паровози і вагони. Сьогодні вночі знову поцисовано колею; учорашні курьєрські й поштові поїзди з Петербургу задержано; частину колій справлено; по головній пугі можна їздити тільки з пересадкою у Хапжахти; у городі телеграф і досі поповований.

ТИФЛІС, 19 юлія. З Шумі 7 юлія пишуть, що розрухи перекинулось у повіт. Татари напали на села Ханабал, Храмор і Караглук; напали були вони і на Аскеран, та аскеранці прогнали їх; телеграф несправний; пошту посилають боються. Коли розбито татарську позицію в Шумі, там знайдено 30 убитих татар. Вірмен убито 12 і ранено 45 душ. Згоріло коло 200 татарських домів.

НОВОРОССИЙСК, 19 юлія. Страйк, який хотіли були зробити на спомин роковин торішнього бою робітників з салдатами, не вдав'я. Застрайкували самі робітники з цементного і нафтопереробного заводу. Крамніці торкують, у городі все тихо.

ТИФЛІС, 20 юлія. Коли повстали салдати 83 самарського полка, убито було 9 душ, між ними командир полка Лемкур. Повстанці здалися присланим козакам і виказали 4 привідців; кілька повстанців втекло у ліс. Офіцери й салдати інших рот полка, що стоять по за Дашлагаром, послали намістникові телеграму, в якій прохают послати їх разом з иншими відділами війська втхомірувати повставших салдатів. Телеграф до Дашлагару справлено в 7 годин вечора.

КУРСЬК, 19 юлія. Губернатор звеліли випустити колишнього посла Соломка, якого вчора арештувала суджанська поліція.

ОДЕСА, 19 юлія. В порту застрайкували робітники що вгрукують з пароходів збіжжа; вимоги страйкарів економічні.

РИГА, 19 юлія. Крім більшости друкарень страйкують 11 фабрик. Всього страйкує 3600 робітників. Портові робітники стають на роботу.

ЗЕМЛЯНСЬК, 19 юлія. Селянські розрухи, що обхопили були увесь повіт, стихли.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 19 юлія (від офіційного кореспондента). Знову стали стріляти з гармат у фортецю; в город привозять ранених. Залога фортеці (салдати, що обороняють фортецю) державі присяга; їй на підмогу прислано піхоту. В городі в червоній гвардії неспокойно. У фортецю й з фортеці вже можна ходити й їздити. Повстання почалося у міській роті, далі до неї пристає більшість артилерій фортеці. Коли в город пригнали ще дві роти салдатів на підмогу залозі, повстанці подались на три сусідні острови і звідти стали вночі стріляти у фортецю з рушниць і гармат; салдати з фортеці стріляли у повстанців. Вчора вдень стріляти перестали, та ні в фортецю, ні з фортеці не можна було пробратись. Далі знову стали стріляти і стріляли, цілий ранок і день, перестали тільки часом на одну годину. Сюди привезено жінок і дітей. Становище в фортеці не змінилось, тільки на підмогу прислано ще салдатів; з залози вбито й ранено кілька душ; у повстанців ранено й убито більше. Вночі вмер у лікарні офіцер з крейсера «Фін» мічман Делівон, що був ранений аж чотирма кулями, коли зривав учора червоный прапор на Скагулені.

ТИФЛІС, 19 юлія. В урочищі Дашлагар, в штаб квартири самарського піхотного полка 17-го юлія повстало 5 рот; повстанці вбили командира полка, батальйонних командирів, двох офіцерів і полкового священника Грозного. Послано салдатів втхомірувати повстанців. З Тифлісу послано четвертий стрілковий батальйон.

ПЕТЕРБУРГ, 20 юлія. Цар дозволив видати симбирському губернаторові на запомого сизранським погорільцям 20 тисяч карб. і алатайським—5 тисяч карб.

Майже всі люди в Терроіках кажуть, що убили Герценштейна два чоловіки з товариства активної боротьби з анархией і революцією; одного з них сім'я Герценштейна стріла коло повороту на пляж; побачивши їх, він швидко зник і хвилини через п'ять шось вилетів з-за паркану. Тутешній лежман, якому доручено робити слідство, арештував станційного жандарма, якого підозрівають в тому, що він допоміг убити.

ПЕТЕРБУРГ, 19-го юлія. Кінчають будувати станції бездоріжного телеграфу по берегах Балтійського моря, Фінської і Ботничеської затоки. Станції ці будуть у Миколайштаді, Бомар-

зунді, Або, Аслі, Ревелі, Даго і Паркалаунді.

Міністр внутрішніх справ дозволив городському урядові узяти з останньої городської позички 150,000 карб. на будівлю захистку (притуку) дя бідних дітей і жінок, яких забрато за те, що прохали милостині.

Партія «мирного обновлення» намагаться з'єднати усі партії, лівіші тих, що були пристади на минулих виборах до тимчасової спілки, з «союзом 17-го октября» і правіші од конст.-демократів. Справа з'єднання їх у тимчасову спілку з «союзом 17-го октября» рішється на загальному російському з'їзді обох партій.

Чутка, що колишнього посла Сидельникова вбито, хвальчила. 18-го юлія одперто кінмату, в якій він жив, і яка кілька день була заперта, в ній нічого не знайдено.

ПЕТЕРБУРГ, 20 юлія. Вчора пізно учерчі почалися розрухи в одному флотському екіпажі та форти Констанції; ці розрухи були сплинені за поміччю війська, яке восталось вірним присязі. Тепер у Кронштаді спокійно.

КРАСНОЯРСЬК, 20 юлія. В годину ночі 15 озброєних революціонерів зайшли в друкарню товариства «Сібір», забали десятицифровий друкарський станок і зникли.

ОРЕД, 20 юлія. У Кромах окружний суд розглянув дві справи про розгром економії графа Рабоньєра. По одній справі з двадцяти душ присуджено п'ятьох у тюрму од двох до чотирьох місяців; по другій справі в 50 душ шестеро засуджено у тюрму на чотири роки, 18—на 8 місяців, з позбавленням правів, і три неповнолітніх—на три місяці. Решту обвинувачених виправдано.

САМАРА, 20 юлія. Горять на березі Волги гамазеї з збіжжам та складі лісу і вугілля.

КОСТРОМА, 20 юлія. В макарьєвському повіті почалися лісові пожежі; горять казенні ліси; убитки величезні.

ТОМСЬК, 20 юлія. Арештовано председателя соціал-демократичного комітету і багатьох членів; захоплено документи.

ГЕЛЬСІНГФОРС, 20 юлія. (Офіційно). Всі повстанці здалися воєнному начаству. По Височайшому приказу назначено военний суд.

Загрянничі телеграми. БЕРЛІН, 20 юлія. «Norddeutsche Allgem. Zeit» має відомости, що імператор Вільгельм відітдять у половеї сервіа до замку Фрідріхсгоф, що поблизу Гамбурга, туди має приїхати й англійський король.

ЛОНДОН, 19 юлія. Король Едуард виявляє незвичайну пошану російському послдові графові Бенкендорфові. Учора король прийав до Гудзудськею на скачки укупі з послом. Коли сиділи у павільйоні, графиня Бенкендорф сиділа побіч короля.

Дописи.

Миргород. Наші селяне, не то що бідніші, а навіть багаті, дуже обурені, що Державну Думу розпустили. Тепер, коли Думи немає, більш відчувається її потреба ніж тоді, як вона була. І багаті, й бідні на Думу дивилися, як на той затишок, де, при лишій годині, можна було захистити себе від бур життєвських. Але ж коли затишок зруйновано—бурі вільно гурлати.

Бідні бажали від Думи землі та волі, багаті раді були, що Дума не чіпає їх, бо балакає тільки про манастирські та інші там землі. Навіть пани, що мають по кілька сот десятин, дуже стурбовані роспуском Думи; більшість з них каже: «Без Думи рівня буде!» А коли «рівня», то й «панування» не геть то спокійне!

Всі були раді Думі, тільки пошти та урядовці иннакше подивилися на роспуск Думи. В нас, у Миргороді, скрізь по стовпах та на стінах крамниць і будинків порозліплювано маніфест про роспуск Думи; по церквах служають «благодарственные» молебні, та на їх не дуже то багато буває оочих молитися за роспуск. А от у минулому неділю, 16 липня, коли почали служити такий «благодарственный» молебін, люде—перважна більшість—вийшли з церков; zostалися тільки старі баби, котрим все одно, аби за що молитися, та «истинно-русские» люде, що надзвичайно вже раді роспуску Думи: «наша, мовляв, узяла».

Та не тільки в Миргороді, а й у повіті по де-яких селах люде теж виходили з церков, коли починався молебін з приводу роспуску Думи. А один багач селянин, виходячи з церкві, сказав: «за що молитися, чого радити? Не востаньтеся тепер ні сіна, ні хліба. Все попалить та пограбує роздратована голода і побільшена охорона не спасе».

Такий то в нас настрої.

Відповіді редакції.

Г. Віри, харьк. губ. Д-ю Ваганову. Газета нам висилася, а чому ви її не дістаєте, не знаємо. За зміну адреси—30 коп. (можна пошт. марками). Евангелія на українській мові (тільки од Матвія) уже надрукована; зверніться в Москву до синодальної типографії.

БІРЖА.

Table with market data: Peterburbska birnya, 19 lipnia, 1906 p. Includes items like Derzhavna renta, Zastavni listy, and various bonds with prices.

Залізничні Поїзди.

Table with train schedules: Pivdenno-Zakhidna (Yugo-Zapadna) zaliznicia. Columns for departure times to Kyiv and arrival times from Kyiv.

французські брильянти Дешево! Массивное золотое кольцо 56 пр. нов. фасона «Маркизь», кругом осми. наст. Франц. брил. «Бенгаль», німцям не отличим, даже спеціалістами отъ настоящихъ брил.; высейдінъ руб. сапф., бирюза, изумрудъ и т. д. по выбору заказч. цена съ перес. во всь мьста Рос. Имперіи въ элегантн. плушевомъ футлярі только 4 р. 25 к., 2 шт.—8 р., пара крупныхъ золот. серегъ 56 пр. такого же фасона, осыпан. франц. брил.—4 р. 50 к., 2 пары—8 р. 50 к. Высыйлатъ безъ задержки наложен. плат. Центральное депо французскихъ брилл. Т-ваго дема. Ю. Януковича Варшава, Порожная улица № 4/5. Единичные купоны всьхъ варш. фирмъ принимаю. въ счетъ по 50 к. На каждый предметъ 1 купонъ. Пт 16-30 142

10.000 Г. шт. 18—124

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАВОД ОГНЕУПЕРТИХ ВИРОБІВ А. М. Ковалевський пропонує до теперішнього сезону: Плитки пірогранітні, тарокотів для вистилання підлоги, пішоходів, плитки щоб облицьувувати передні стіни будівель, ЦЕГЛУ огнеуперту кращої доброти, ЦЕГЛУ для облицьовання, ЧЕРЕПИЦЮ марсельську, огнеуперту глину й цемент.

М. К. Жагобчихський і Ш-во В Києві, Хрещатик, ч. 7. Телеф. 1525. Прймається в видавництві М. В. ПИРОЖКОВА (С-Пб., В. О., Великий пр. д. 6) передплата на новий тижневик громадського життя, політич. і економічний УКРАїнскій Вѣстникъ. Тижневик виходить під загальним редактором М. Славинського та при близькій участі проф. М. Грушевського, проф. Д. Овсінніко-Куліковського й О. Русова. Співробітництво обіймає поки що ось хто: І. Бодуен-де-Куртене, С. Вородатенський, М. Вільшійський (член Держ. Думи), Ф. Вок, Вол. Гватц, Б. Гринченко, В. Доманицький, Д. Дорошенко, В. Дружоківський, О. Єфименко, С. Єфремов, Л. Жебунов, Л. Житницький, Я. Забіла, проф. М. Ковалевський (член Держ. Думи), Вол. Корольков, проф. Аг. Крымский, О. Лотоцький, проф. І. Лучинський, Я. Мальцев, Д. Маркович, Ф. Матушевський, М. Могиланський, С. Русова, П. Стебницький, І. Франко, П. Чижовський (член Держ. Думи), Іл. Шраг (член Держ. Думи), Ф. Шербина. Українскій Вѣстникъ обстоє интерес українського народу й висвітлює його потреби при обновленні Росції. Свобода національна є органічна частка політичної волі; національна воля нема там, де нема повної волі націям; політичне відродження російської держави тісно зв'язане з національним відродженням народів, що населяють Росцію; мирне життя ріжних народів в одній державі можливе тільки при повній волі для кожного народу рішати свою судьбу й при забезпеченні національних прав. Найпершим завданням Українського Вѣстника висвітляти всі ці вимагання, прикладаючи до України. Умови передплати: з пересилкою до 1 січня 1907 року 4 карб. в Росції і 5 карб. за границю. На які інші строки до нового року передплата не приймають. Оскрема книжка коштує 20 коп. Перша книжка вийшла 21 мая. Передплату приймають також всі великі магазини. Адреса редакції (щоб прислати рукописи): Петербургъ, Ямекад, дім 4, пом. 30. Видає Н. М. ЛОТОЦЬКА.